

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Visiossa korostuu kulttuurin ja taiteen välineellinen arvo. Tämän lisäksi olisi hyvä mainita myös taiteen ja kulttuurin itseisarvo, autonomia ja vapaus. Kulttuurin ja taiteen sisällön ja suuntien määrittely ei voi tulla ulkoa päin, eikä taiteen ja kulttuurin merkitys synny vain rahassa mittaamalla ja tuottavuudella. Tämä ei sulje pois sitä, että luovilla aloilla on suuri merkitys kansantaloudessa ja niillä on suuri potentiaali kasvaa vielä vahvemiksi.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Muuttaisimme 3. tavoitteen kuulumaan ”Kulttuuri on peruspalvelu”. Jokaisenoikeus terminä voisi viitata siihen, että kulttuuria ja taidetta voisi hyödyntää esimerkiksi kaupallisesti ilman korvauksia.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [Selonteon tavoitteena on parantaa kulttuuri- ja luovien alojen julkinen rahoitus ja rakenteet vuoteen 2040 mennessä niin, että luovan talouden osuus bkt:sta kaksinkertaistuu. Tämä on tavoitteena liian epämääräinen ja kaukana verrattuna

kulttuurikentällä yleisesti jaettuun tavoitteeseen, jossa taiteen ja kulttuurin rahoitus nostetaan valtion talousarviossa yhteen prosenttiin kaikista talousarvion menoista. On hyvä, että tekoälyteknologioiden kehittäminen tunnustetaan merkittävänä kysymyksenä tekijöiden ja muiden oikeudenhaltijoiden tekijänoikeuksien ja tekijänoikeudella suojatun aineiston kohdalla.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä vaikuttaa vahvasti kulttuuripolitiikkaan ja siihen liittyvään lainsäädäntöön sekä taide- ja kulttuuripolitiikasta käytävään keskusteluun.

Omassa kulttuuripolitiikassamme kärkenä ovat kulttuurin ja taiteen tekijöiden aseman ja toimeentulon sekä sosiaali- ja työttömyysturvan vahvistaminen ja selkeyttäminen, kulttuurin ja taiteen saavutettavuuden ja yhdenvertaisuuden parantaminen, kulttuurisen moninaisuuden tukeminen yleistä eriarvoisuutta vähentämällä sekä taiteen ja kulttuurin rakenteiden pitkäjänteinen kehittäminen ja riittävä julkinen resurssointi. Iso tulevaisuuden kysymys on myös taiteen ja kulttuuriin alueellinen saavutettavuus.

Vasemmistolaisen kulttuuripolitiikan tavoite on, että sosioekonominen tausta tai perheen kulttuurinen pääoma tai sen puuttuminen eivät sanele pääsyä aktiiviseksi taiteen toimijaksi tai kokijaksi.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Taide- ja kulttuurikenttä on tällä hetkellä keskellä suuria leikkauksia. Vaikka selonteko tähtää pitkälle tulevaisuuteen, tällä hetkellä tehtävät leikkaukset asettavat sen outoon valoon. Miten voimme taata kestävän ja pitkäjänteisen kulttuuripolitiikan, jos samalla leikkaukset halvaannuttavat kulttuuri- ja taidekentän toimintamahdollisuuksia? Leikkaukset ovat erityisen kyseenalaisia myös, koska moni kulttuuritoimija toipuu edelleen korona-ajasta.

Selonteko tunnistaa, että julkisen rahoituksen vastuulla on taata kulttuurin saavutettavuus kaikille ja selonteossa tavoitteena on, että valtio tukee kulttuuria aiempaa vahvemmin, mutta tämänhetkinen politiikka on ristiriidassa selonteon kanssa. Kunnat ja yksityinen sektori eivät voi korvata valtionrahoitusta. Selonteossa ei anneta myöskään riittäviä keinoja kulttuuripalvelujen alueelliseen eriarvoistumiseen puuttumiseksi.

Selonteossa myös luvataan vahvistaa kulttuuri- ja luovien alojen työntekijöiden korvaus-, palkkio- ja sosiaaliturvajärjestelmän toimivuutta. Tällä hetkellä hallituksen politiikka vetää tässäkin täysin toiseen suuntaan. On hyvä, että kirja-alalle tehdään kansallinen toimenpideohjelma, mutta kirja-ala

olisi hyvä huomioida myös esimerkiksi verotuksessa, eikä nostaa kirjojen arvonlisäveroa. Arvonlisäveron korotukset kolahtavat myös viihde- ja kulttuuritapahtumien pääsylippuihin sekä kuvataiteilijoiden teosmyyntiin, joka on jo nyt romahtanut, vaikka kuvataide on suosittumpaa kuin koskaan. Lisäksi selonteosta puuttuu tavoitteena apurahajärjestelmän kehittäminen.

Kulttuurialan tulevaisuutta pohtinut työryhmä luovutti ehdotuksensa kulttuuriministerille vuonna 2022. Siinä oli toimenpiteenä mm. että taiteen ja kulttuurin rahoitus nostetaan valtion talousarvion luvussa 29.80. yhteen prosenttiin kaikista talousarvion menoista vuoteen 2027 mennessä. Toinen selvityksessä ollut tavoite oli, että valtio ja kunnat sitoutuvat reilun taiteen periaatteisiin: taiteilijalla on oikeus saada kohtuullinen korvaus tekemästään työstä ja hänen teostensa käytöstä. Taiteilijoiden työpanosta pyydetessä ja käytettäessä työ hinnoitellaan sen todellisen arvon mukaisesti. Vasemmistoliiton mukaan nämä tavoitteet tulee sisällyttää myös kulttuuripoliittiseen selontekoon.

On hyvä, että hallitus valmisteleeh yhdistelmävakuutusta ja tässä on kuunneltava taide- ja kulttuurikenttä. Myös selonteon esitys monialaisesta toimielimestä on hyvä ja kannatettava ajatus. Lisäksi Taidetestaajat-kulttuurikasvatusohjelmalle on saatava pysyvä rahoitus valtion budjetissa. Taidetestaajien kautta kaikki kahdeksaluokkalaiset, eli noin 70 000 nuorta ja heidän noin 5000 opettajaansa pääsevät kokemaan yhden tai kaksi korkealaatuista taide-elämystä. Tästä huolimatta se ei enää saanut valtionrahoitusta vuonna 2024.

Selonteon käsikirjoituksessa puhutaan paljon myös tiedontuottamisesta kulttuuripolitiikan tarpeisiin, mutta ei kerrota, mistä tieto tulee. Tilastokeskus uhkaa valtionhallinnon säästöjen vuoksi lopettaa kulttuuritilastot, mikä on ristiriidassa kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteiden kanssa. Ilman luotettavaa ja virallista tilastointia, emme voi tehdä tietoon perustuvaa kulttuuripolitiikkaa tai seurata ja analysoida päätösten vaikutuksia.

Selonteossa kulttuurin ja taiteen välineellinen arvo ja kaupallistaminen korostuu liikaa. On totta, että kulttuurisektori tuottaa niitä sisältöjä, teksti- ja kertomusvarantoja, joihin monet oman aikamme menestyneimmistä elinkeinoelämän aloista perustuvat. Luovilla aloilla on myös valtavasti potentiaalia kestävässä kehityksessä ja vihreässä siirtymässä. Vaikka luovan työn merkitys kansantaloudessa tarvitsee enemmän tunnustamista ja tunnistamista, selonteossa on painotettava enemmän taiteen ja kulttuurin autonomiaa ja itseisarvoa sekä käytävä läpi ratkaisuja, jotka takaavat taiteen ja kulttuurin vapauden. Vain näin taide- ja kulttuurikenttä säilyy monipuolisena, siinä on tilaa uusille avauksille ja rohkeille kokeiluille, jotka uudistavat, vievät eteenpäin ja elävät ajassa.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä